

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Danske Samlinger

for

Historie, Topographi, Personal- og Literaturhistorie.

Udgivne af

Chr. Bruun,
Bibliothekar ved det store kongelige
Bibliothek.

O. Nielsen,
Dr. phil., Assistent i Ministeriernes
Archiv.

og

A. Petersen,
Fuldmægtig i Finantsministeriet.

Tredie Bind.

Kjøbenhavn 1867—68.

Forlagt af den Gyldendalske Boghandel (F. Hegel).

G. S. Wibes Bogtrykkeri.

Tre Breve fra Peder Godske,

angaaende Pesten i Kjøbenhavn 1553, Slotsbygningen m. m.

Meddelte af N. Jacobsen.

Forfatteren til de tre efterfølgende Breve er Peder Godske, hvem Pontoppidan alt anfører som Hovedsmand paa Kjøbenhavns Slot 1540 (Origin. Hafn. 138), en Stilling, han beklædte til sin Død 1556. Om den Yndest, han har staaet i hos sin Konge, vidne flere Træk i disse Breve; naar denne saaledes sender ham Gaver, beder ham holde sig borte fra den pestbefængte By. Hvorledes Peder Plade hædrede ham ved Tilsegnelsen af et af sine Skrifter og mindedes paa Prent hans Død og Begravelse, har alt L. Harboe gjort opmærksom paa (Fortalen til Zwergius's Sjællandske Cleresie pag. 22. Anm.). Det faldt nemlig i Peder Godskes Lod at forfølge Sagen mod Johan a Lasco og hans Ledsagere, og flere Breve fra ham i denne Sag ere af Harboe meddelte sammesteds, hvor da ogsaa den Passus af Brevet II om samme Fremmede efter Langebecks Meddelelse har fundet Plads (pag. 54.); hvilket jeg dog ikke har anseet for en vægtig Grund nok til her at udelade den af dens hele Sammenhæng.

Da Pesten i Kjøbenhavn 1553 omtales i de to første Breve, skal jeg kortelig berøre, hvad der andetsteds fra kendes derom. I »historisk Udsigt over de mest bekjendte Epidemier i Danmark fra 1539 til 1588« i Molbechs Nordiske Tidsskrift IV., har den fortjente Forfatter paa Medicinalhistoriens Omraade F. V. Mansa omtalt denne Epidemi pag. 84—85. Efter at have anført P. Tidemans Ord i en Fortale (—men ikke til hvilken Bog) om Sygdommens Høide, vedbliver

han: »Universitetet og den latinske Skole maatte formedelst Sygdom opgives fra St. Laurents's Dag til Fastelavn. Men at Pesten endnu vedblev at herske i Høsten, sees af det consilium prophylacticum antipestilentiale, som Peder Kaptain, Kongens Livlæge, skrev til Kjøbenhavns Borgere« — og i en Note anføres: scriptum in Halsness die Mercurii post Samaritanum Anno 1550 (skal være 1553). Hvorfra Forfatteren har hentet de to Terminer om Sygdommens Varighed, seer man desværre ikke, og kan altsaa heller ikke bedømme deres Værd. Men af hele Sammenhængen seer det ud, som om Forfatteren mente, at de to Terminer laa i samme Aar, og at Universitetet atter havde optaget sin Virksomhed efter Fastelavn, skjøndt Pesten endnu varede om Høsten. Men det maa vistnok forstaaes helt anderledes. Ere de to Terminer rigtige, kunne de ikke ligge i samme Aar. St. Laurents's Dag ligger i Høsten (10de Aug.), og »til Fastelavn«, maa altsaa være til Fastelavn i det følgende Aar 1554. Dette har F. V. Mansa overseet, og polemiserer endog mod Stephanius, der omtaler en Pest 1554. At Pesten begyndte ved Midsommer 1553 veed man bestemt fra andre Steder. I Fortalen til: »En Præservation oc foruaring mod Pestelentze screffuit aff Doctore Petro Capitanio til Københaffns indbyggere. Och der hoss for en indgong oc beslut en Aandelig Recept oc Præservation, som Doctor Petrus Palladius haffuer tilhobe screffuit aff den Hellige scriffit mod Pestelentze«, dateret »den Tisssdag nest faare S. Michels dag, Gudz Aar« 1553, hedder det udtrykkeligt, at Pesten har raset »i dette hele fierding Aar«. I August forlægges endvidere Hoffet fra den pestbefængte By; cfr. et Brev fra Chr. III til Raadet i Lübek, dat. Følleslev 24. Aug. 1553, hvor netop Pesten anføres som Grunden dertil (Hübertz Aktst. til Bornholms Historie p. 187.). At Pesten har varet ind i det følgende Aar bliver til Vished, naar Brevet II, dateret 2den Torsdag i Advent, omtaler Pesten som herskende endnu, omend »formildet«. Ja Hoffet holdt sig endog borte fra Hovedstaden hele Aaret 1554; idetmindste kjender man ingen Breve udstedte fra Kjøbenhavn før i Mai 1555 (cfr. Regesta diplom.). Naar endelig Peder Kaptains Skrivelse af Mansa er anført med en latinsk Titel, saa har den gandske vist en saadan i Bartholins cista medica pag. 12; men en saadan har den ikke havt fra Forfatterens Haand.

Hvorledes det staaer til med hans Forfatterskab, oplyser Peder Plade i anførte Skrift. Det hedder der, at »Peiter Capiten« — som under Sygdommen var langt borte fra den ulykkelige By, i Halsnes — »haffuer screffuit en stor oc merckelig Bog om Pestelentze« (som Ingen dog kjender og rimeligvis heller aldrig er kommet frem), og at han deraf har gjort et Uddrag og sendt det til alle Prædikanterne i Byen at læses op af Prædikestolene. Det er dette Uddrag, dateret »Halsniss Onsdagen effter Samaritanum, Aar 1553«, Plade har ladet udgaae i Trykken med sin egen Indledning og Slutning, og derfra er det senere optaget og oversat paa Latin hos Bartholin.

Om Sygdommens Styrke taler Peder Plade et Par Steder, som jeg skal tillade mig at anføre. Pesten har raset saa hart, hedder det Fol. A₂, »at her er allerede døde vdi saa kort en tid, flere end sex hundrede Menniske vden de som bleffue Begraffuede aff deris Forældre, som de mene skulle vel være fire hundrede, at der skal vel være it Tusinde døde til denne dag, Samme Ild siger ieg begynder nu at udsprede sig alle vegne omkring her i Landet, i Skaane oc andersteds«. Og Noget efter (Fol. C₃) hedder det: »Ere de glade aff det spectakel, de saae igaar, fire paa en Ligbar, Oc sexten i den ny Kæregaard foruden de andre, som bleffue begraffne i Byen i gaar ved tredue personer oc flere som vaar den Mondag nest faar S. Mickels dag«.

Om Slotsbygningen i Kjøbenhavn, som omtales i alle tre Breve, har man andresteder ikke mange Oplysninger. J. Lauritsen Wolf omtaler vel i sin Encomion Reg. Daniæ pag. 145 en Om- eller snarere Tilbygning til det gamle Slot 1554; men det er saare dunkelt. Og Pontoppidan har, næst at henvise hertil, kun et Uddrag af et Kongebrev til Peder Godske, dat. S. Mortens Dag 1553, der maa være Svar paa det her under I. anførte Brev. Et Par Oplysninger til enkelte omtalte Ting og Begivenheder, har jeg anført som Noter under Texten.

De originale Breve findes i Samlingen af Adelsbreve paa det store kgl. Bibliothek, skrevne med en smuk, tydelig Haand; men Brevet II er saa medtaget af Tiden, at det snart ophører at være læseligt.

1.

Wenliig kierliig helbenn altiid forþentt mett wor Herre kierre Corfitz Synderliig gode wenn, nest aldt kierliigenn och tiilbørliger thacksiiigelße for møgett gott giiffuer Jeg teg kierliigenn tiilekiennde, och som teg wdenn thuiffll er før beuest, att kong. matt. minn naadige herre nw haffuer sendt meg thw ~~ter~~ hamborger Øll tiill mitt behoff ij minn wanførßell och skrøbelighedtz thiidt, Saa haffuer Hans kong. matt. ther hos schreffuedt meg tiill, att om ieg end allerede worre Saa tiilpaas, att ieg gade nogett wandrett, tha schulle Jeg dog icke drage tiill kiøpenhaffnn for thend Leijglijghedt, seg ther begiiffuer mett pestelentz. kjerre Corfitz saa er minn kierliige bønn tiill teg, att thw wülde well giørre och paa minne wegne gandske ydmygeligenn gierne betacke kong. matt. for samme Hamborger øll och for hans Kong. Matt^s gode fromme schreffuelße, som hans naade baade tiilforne och nw gunsteligenn haffuer ladett meg tiilschriiffue, siidenn att ieg er komenn wdj thenne sorig och sckade. Jeg forhober nw nest gudtz hielp, att ieg snart kommer tiill minn førlighedt igenn, Endog att Saaritt endt nw icke er tiilheltt. Saa well ieg och Rette meg ephther kong. matt^s schriffuelße (ij the maade) icke att drage tiill kiøpenhaffnn, før end thedt nogett stiller sig mett pestelentzen, saa well som ieg plictigenn Bør att giørre ij alle ander maade, hans naadis kong. Matt^s welge aff minn yderste formouge mett enn godt Flitiger wellighedt. kierre Corfitz Saa thesligeste indholdere och forbemelte kong. matt^s schriffuelße, att ieg schulle strax schriffue hans naade tiill, om ther wor døde nogenn aff hans Kong. matt^s arbetzfolck enthenn paa landett heller paa skibenne, Saa sender Jeg teg her indelugtt ett Regiister¹⁾, huor mange ßomm er døde ij thenne pestelentzie aff slotz folck, arbedtz folck, Bodtz mend skiibbygher paa holmenn, som same sedell wiiderre forclarrer, och døde firre aff thennum ij thenne wge nest forledenn, the thuo wor hoffmend tientte paa slottedt, thend threde wor slotzfougedens suendt, thend fierde enn kelderdreng; och paa thedt att kong. matt. maae wiidett, huorledis thedt stiller ßeg ann ij Byenn med dødenn, tha sender ieg teg paa thuende indelugtt Regi-

¹⁾ findes ikke, ligesom intet af de senere omtalte.

stere, huor mange ther er døde och begraffuenn ij thesße neste forledne xiiij dage mett predicantheres widsckab. Sammeledis kierre Corfitz schriffuer kong. matt. meg tiill, huorledis att koenn och Pinckenn icke endt tha wor komenn for kollong, Saa giiffuer Jeg teg kierligenn tiilkende, att Ther kom enn bodtzmandt fran same sckiib, wedste och kunde siigedt for santt, att the same thuo sckiib laae for høneborig viij dage siidhen och kunde icke komme lenger for windenn. Jørgenn stuthinn mett thend fyrre Jach, hand fører, och thisliigiste enn andenn gamell fyrblasße, ladt mett sthiwedt, the løbe for syndenn om Landett, och the løb fran kiøpenhaffnn ij fredt dags, dog att the mer endt ij 8 dage haffde liett och ingenstedt kunde komme for winden schyldt, och hans kong. matt^e schriffuer att welle wiide allehande leijghedt, huor tiillgaaer ij byenn, paa slottedt, och anderstedtz, tha døde ij denne wge thuende naffn kundige borger, som wor Anders hallager och mester kortt barsckierre, som boede wedt strandenn. Jeg haffuer dellett the sckiips themermendene ij thuende parther, halffparthenn hos mesther anders, och andenn halffparthenn hos kolthermandt, och the schulle, huer for seg, mett sijtt Selsckab Bygge paa kong. matt^e sckiib før endt paa foraarit, hues ther behoff giørris, Att thømbre paa thennum, the haffue nw, før end Jeg lodt sckielle thennum adt, braedt saltholckenn och lagdt nytt Offuerloff ij Daffuedenn, Saa the nu ij lige maade schall hielp the andre alle samentt, huor behoff giørris, epherhandenn. Jeg haffuer end nu her tiill dags haffdt Claus thømermann seluff ottende staaindis stedtz for slottedt och haffuer huggitt paa thedt thømer tiill husbygningenn, dog haffuer Jeg forstaaedt, att the icke nu well hugge lenger end tiill Stj morthenns dag. Jeg haffuer och xij kalckslaer staaindis for slottedt, som støber kalck ij forraadt, och vij Snedckere arbeijde tiill bygningens behoff, och iij sthenhugger, och haffuer Jeg ladett Samelle mursteenn hiemm allerede ij forraadt en firre hundert tusinde baade aff tegl gaardenn och anderstedtz. Jeg haffde Mesther niels kong. matt^e murmesther offuer ij sckonne hos her peder schram om thend huggennstenn, som hand tiilforonn fick schriffuelse om att lade hugge tiill en windelsteenn och mester niels siger, att mand kand beckome thennum lange och sthorre nock ij kuldenn paa thend stedt, som kong. matt.

seluff lodt opbøge, och endog att her peder schram tiilforne schreff meg tiill, att hand strax wiilde lade thennum hugge, tha bød handt meg siidste gang tiill mett mesther niels (och icke schreff), atth handt icke wiilde lade huggenn før endt paa foraaridt, huilckett mesther niels siiger, att thedt well tha falde for møgdt sildiig medt samme steenn, och siiger, att mandt kand well lade huggenn ij winther. Thij wor mesther niels begierindis kong. matt^s schriffuelse tiill her peder schram, Saa handt strax ij winther lader hugge samme sthenn, att mand icke paa foraaritt schulle forsøme bygningenn epher samme steenn, Mesther Jacob byggemesther kandt sige kong. matt., huor Mange ther sckall hugges, att thedt kunde settes wdj thedt breff tiill her peder Schram. Jeg well ncst gudtz hielp bestille Mursteenn och kalck nock. kierre Corfitz ieg wiilde giernne haffue wedebreff att lade hugge ij winther, thij beder ieg teg giernne, att Jeg kunde faae thennum epher thenne indeluct Sedell etc. kierre Corfitz wilde thw well giørre och giiffue kong. matt. thesø erinde tiillckende, hues teg lefft och tiill welge kand werre, well ieg altiit giernne giørre. her mett teg gudt aldmegti^{ste} Beffallindis. Schreffuett paa høringsholm Thorsdagenn nest for martinj anno dⁿⁱ 1553.

Peder
godscke.

Uden Udskrift¹).

2.

Wenliig kierliig Heløenn altiit Forøentt mett wor herre kierre Corfitz Synderliig gode wenn nest aldt kierligen och tiilbørligenn thacksigelse for møgett gott, hues ieg giernne Forschyld well, giiffuendis teg wenligen tiilckende, att nogenn føije thidt Sidenn forledenn kom meg tiilhande kong. matt^s schriffuelse, indeholindis, att Jeg schulle forschicke mester niels murmester offuer tiill helsingborg mett Kong. matt^s breff tiill her peder Schram om nogenn Stheenn att lade hugge tiill Enn wiindeltrappe ij thend bygning paa kiøpenhaffnn, huilckett ieg Strax giørde, saa kom hand och strax tiilbage igenn mett her peder Schrams wndschyding och ett breff, teg tiilschreff-

¹) Cfr. Udskriften paa følgende Brev.

uett, thedt ieg nw sender teg, huor aff thw wiiderre forfarindis worder, huor ther om er; Thesliigeste lydde och samme bemelte kong. matt^s schriffuelße, att ieg schulle schriiffue hans naade tiill, hues som wuilde behoff giørris tiill thend bygning paa kiøpenhaffnn ij for aaritt. Saa wedt Jeg paa thenne thiidt inthedt Synderliigenn ther tiill fattis wdenn wogenskudt, glas och bly, och kong. matt. Sagde tiill meg, att thedt wor bestellet mett Sander leyll; ther for schreff ieg hannum tiill nogell faae dage seden ther om, tha fick ieg hans schriiffuelße tiilbage igenn, att hand fick kong. matt^s beffalling att bestyrre j^m. wognskudt, ther aff haffde hand ladett leffuerre paa kiøpenhaffn j^m; thedt andett halue tusiindt kulle (sic!) komme mett thedt første paa foraaritt, och schreff ther hos widerre, att hand ingenn beffaling haffde faaett huerkenn om glass eller blye. kierre Corfitz Saa wuilde thedt nw werre høij thiidt att bestelle Samme glasß och bly, hues thedt icke er bestellet tiilforne; thij att paa slottett er inthedt glasß och icke wdenn x eller xij sckiipdht bly, och thedt kand icke diertt forslaae, och om saa er, att mesther Jacob Bygemesterenn tyckes, att ther icke er wognskudt nock ij thedt thusind, som er bestelledt, tha wuilde the och bestelles wedt thiide, saa mand icke skulle fattis, nar mand bedst behøffde. kierre Corfitz Jeg haffuer ephther kong. matt^s schriffliigenn Befalling forsckiieckett mester Claus thømer mandt tiill Soer Closter att lade hugge the krogede thræ tiill bygningenn ephther kong. matt^s breff, som hand fick mett seg tiill abbedenn, att thw wuilde ther for giørre well och flye mester iacob Byggemesteren breffue mett Seg, Saa att samme thømer maatte bliffue førdt tiill kiøpenhaffnn etc. Sameledis fick ieg och kong. matt^s schrefftligenn Beffalling, att Jeg schulle strax wdsckijcke thedt fremede folck, som kom aff Engeland, her wdaff Riigett indt wdj tydsck landt, anthenn tiill Siøs eller offuer Landt, Saa haffuer Jeg nw ladett sckaffe thennum sckiibe, Saa the er komenn tiill Siøs, saa ner som xijj perßoner, gamble Siuge och Skrøbelige, som icke kunde tholle att werre tiill Siøs, the bleffue sckiickede wdt offuer Landt, och mett thennum enn aff minne thiennere ephther kong. matt^s schrefftligenn Beffalling att fordre thennum wdaff Riigett tiill thedt bedste; och er end nw tiilbage igenn ij kiøpenhaffnn aff samme folck fem siuglige quinder, som gaae paa fallende

foede och kunde for ingenn dell komme nogenstedtz. Thennum bleff tiilstedt Epther Doctor peders Raadt att mwe bliffue ther ij byenn tiill the Erre forløst, och the samme haffue hos seg tilhobe viij børnn, dog haffue the giortt sterck forplictinge, att the sckall ij alle maade holde seg stille; thett bleff forholdenn alt thedt folck, om the wiilde affstaae therris menning och forsett, wiilde kong. matt. wnde thennum att bliffue her ij Riigett, epther som kong. matt. meg. tiilschreff. Tha wor ingenn Eblandt thennum alle, som wiilde affstaae wdenn alleniste enn mand, Som er enn scoemagere, thend bleff ther epther doctor peders forbønn, epther att hand hannum forhørt haffde. Sameledis haffuer Jeg wdj lige maade saa bestellet, att Saa mange wdaff Samme folck tiill helsingør komenn wor, erre och mett the andre wdsckickede, Saa ner som enn lerdt mand døde ij helsingør for viij dage siidenn. kong. matt. schreffuer meg och saa tiill, att ieg schulle schreffue hans naade tiill, huorledis thedt seg begiiffuer mett thend farlige thiidt och pistelentie leijlighedt ij kiøpenhaffn, Saa er thedt gudt werre loffuedt formildett, epther som att thw haffuer att forfarre wdj thesße indelugtt zedeller, som er wpschreffne, huor mange ther er døde ij neste forledne iij wgere, att thw wiilde thennum forlesße kong. matt.; haffuer och kong. matt. schreffuét meg tiill, att hans kong. matt. wiilde wiide, huorledes minn egen leijlighedt seg begiiffuer mett minn schrøbelighedt och bennbrudt, saa tacker ieg gud aldmectg^{te} och saa kong. matt., att thedt bedres huer dag mett meg, dog att Jeg eij wiiderre kand komme, end Jeg ligger och sider stedtze wedt sengenn, Forhobendis nest gudtz hielp, thett bliffuer well Snartt gott, endog att thett er gandscke Suartt och langsompt for meg. kong. matt. schreff meg och tiill om enn springe brønd¹⁾, Som Jeg schulde Anamme aff hans naadis arckelie mester och forsckicke tiill hans naade, om thend worre Ferdiig. Saa haffuer Jeg ther om hafftt mitt budt hos arckelie mestherenn, tha siiger

---

¹⁾ En Skrivelse til Peder Godske af dette Indhold findes i Tillæget til Krag: Christian III's Historie pag. 122. Der handles rimeligvis om den store Fontæne, der fordum prydede Slotsgaarden paa Koldinghus, som og Fyhn antager i sin Beskrivelse over Kolding pag. 30. Anm. 2 og som sees paa Afbildningen Plan V.

hand, att thend icke end nw er ferdiig, dog well hand gjorde thend Rede mett alderførste; thedt snareste Jeg kand thend becommen, skall ieg wforlømeligenn for sckiicke thendt tiill hans kong. matt. kierre Corfitz Saa fick ieg och ij neste forledne dage kong. matt^s breff, att for thendt farlige thiidt sig begiiffuer wdj kiøpenhaffnn, schulle Jeg mett flidt forhandle thett Saa mett Johann guldsmedt, att hand gaffue seg ther frann Byen, och ieg schulle forsckaffe hannnm enn werellse nogedt nær hos Seygermagerenn, som hand er tiill Farum, paa thedt att the kunde thes bedre och snarre tiilkomme att ferdiigedt gjørre hans kong. matt^s Segeruerck, huor epher ieg strax endelig haffde bud epher hannum, thesligeste epher Segermagerenn, Saa the baade kom hiid tiill meg, och ieg strax handledt mett Johann epher kong. matt^s beffalling, tha wndschylditt hand seg, att hand icke kunde komme aff Byenn for the armes schyld wdj helligest husß, for thij att peder iensen Borgemester, som er mett hannum ij thend Beffalling, icke er hiemme. dog er hand nw strax ij dag mett Staffenn Segermager offuer ens komenn, Saa att the welle mett alderstørste flidt, som thennum mueligt er, gjørre samme segeruerck saa ferdiigt, att kong. matt. och alle the, som thes forstand haffue, schulle kunde see och forstaaedt, att the haffue thedt Rett giortt, och Johann guldsmedt strax haffuer wnderwist staffenn Saa nøgett, att hand siiger seg att haffue aldellis nock att arbeijde ij enn monnidtz thiidt, och hand well dog Jeffnlike hos hannum och beflitte seg ther wdj, Som handt bedst kandt och mueligt er, och thesligeste Siiger staffenn sig och att welle gjørre ther paa sijtt arbeijde och kunst thedt yderste, hand kandt. dog the beclage seg, att thedt nw er kortte och mørcke dage och dunckell wederliig, och the kandt inthedt arbeijde, forudenn att thedt er Clarrtt wede, tha welle the dog warre thiidenn thedt alder flitigste, the kunde, huer paa Siitt arbeijde¹). Jeg haffuer antuorditt Johan guldsmedt

1) Dette Seyerværk, der laa Kongen saa meget paa Sinde, maa have været et stort, anseeligt Kunstværk. Det Indtryk faaer man idetmindste af et Kongebrev af Fr. II dat. Odense 16 Dag febr. 1559 til Mogens Gyldestjerne paa Kjøbenhavns Slot, hvori det hedder, at han skal udruste det blekingske Skib, som ligger for Slottet, hvilket han har

the iij lodt guldt och ij marck søluff, kong. matt. sckiickede meg, Som handt schulle haffue, och haffuer ieg antuordett Segermagerenn thett lille seger, ßom kong. matt. sende meg, och hand siiger seg att welle ferdige thedt mett thedt Snareste hand kandt, endog att baade iohann guldsmedt och staffenn Se. sagde baade, att ther som Kong. matt. well Sckiicke hannum Slightt och anditt att giørre, tha well thedt forsingke paa theris rette arbeijde, som the haffue fortagett paa thendt Rette Seygerwerck. kierre Corfitz fick ieg och kong. Matt.^s schriffuelße, att ther ßom ieg icke haffde tiilforne forsckiickedt hans naadis Rendetyg och stecktyg aff kiøpenhaffn, tha schulde Jeg end nu thedt giørre. Saa giiffuer Jeg teg kierligenn att wiide, thedt ieg wdj the maade Rattede meg ephther kong. matt.^s beffalling och lodt strax samme tyck baade Rende tyg og stecktyg førre tiill Ebeholt och schreff mett Harnskieknecten om waderholding tiill Seg Seluff andenn aff Christopher trundsz; nw ieg fick paa ny schriffuelße ther om, tha bleff ieg tiillsinde och haffue harnske knectene hiidt tiill meg frann Ebelholt att Siige thennum, att the schulle tiilthencke att holde thedt Rentt och ferdüg, huilckedt ieg och strax giorde; tha siige the, att thedt er smugtt Rentt och ferdüggt, och the haffue thedt wphengtt ij ett Smuct sckorstens Camer, ther haffuer thedt hengt stedtze siidenn strax ephther kong. matt. wor dr[a]genn aff Abramstrup, och the haffue ther gott wesßen tiill samme tyg, the haffue och baade weritt stedtze ther hos tøigett, siidenn thedt kom thiidt. om the Raabucke tacke, som kong. matt. schriffuer ephther, ther tiill haffuer ieg nøglen wdj minne egne giemme paa slottedt, Saa ieg icke kandt well komme tiill att beckome samme bucke tacke, før end Jeg seluff kand komme tiill Slottedt, om kong. matt. wiilde Saa lenge werre ther mett tiilfritz. Jeg haffuer ephther kong. matt.^s schriffuelße ladett handle mett mesther Jørgenn Sangmesters høstrw om the sangbøger hannum tiilhorde, tha well hun icke

---

foræret sin Moder *og siden der indskibe det store Sejeruerk, som mester Johan Guldsmed gjorde; desligeste den Jern Kackel Ofsuen, som vii have standende der paa vort Slot Kiøbenhavn udi Hertug Hanses Kammer, og samme Skib afferdige til Kolding.* Tegn. over alle L

sleppe thennum, medenn hunn sagde seg att welle foruare thennum, och seluff antworde kong. matt. thennum, tha haffuer Jeg ther paa ladett hende tiilsüge, att hunn schall tiilthencke att holde samme bøger forborgene, att ingen be-ckomer thennum att wdschriiffue, hunn haffuer antwordett frann seg alle kong. matt^s sangbøger tiill Slotzreffuerenn (sic!). Jeg well strax paa mandag eller thisdag lade aff Ferdige Jens guld-smedt mett kong. matt^s sølff kande och søluffbeckenn tiill kong. matt., och well Jeg Saa lade mitt egenn wesße bud følge han-num, som och schall ephther kong. matt^s schreffuelße førre nogett sckiips Redsckaff, beg, thierre, glaß och andett tiill Collinghusß. Jeg fick och kong. matt^s schreffuelße, att ieg schulde Sende nogenn deller iij eller v tylther tiill Colding, nar her bliffue nogenn skib eller skude fangelig, som wiilde thidt henn, ther mett well Jeg Rette meg ephther kong. matt^s wilge och beffalling, thedt første ieg kand faae nogen sckiib eller schude, thiid will. Jeg fick och kong. matt^s schriiffuelße, att ieg schulle lade tiill Røste Daffueden eller ett aff the andre sckiib, huelkett meg tyckede bedst werre att bruge tiill Island paa foraaritt, Saa haffuer Jeg ther om beraadslagett meg mett pouell huitfeld¹⁾ och sckiiperenn, tha Siiger the att welle hel-ler haffue gabriell endt daffuedt, och thend er stor nock och Ringerre tiill Beckostning, dog att ther paa schall nogett først bygges och flijes anderledz, huor for ieg strax haffde theus prydtz och kolthermand her Hos mig och befallett thennum att lade ferdiige gjørre baade dauett och gabriell paa kong. matt^s egenn gode behage, Huilckett hans naade well bruge aff thennum paa samme Reijgße, och thesligeste haffuer Jeg och befallett thennum att lade ferdiige the andre kong. matt^s skiibe, om saa er, att kong. matt. well bruge thennum nogenstedt paa foraaritt. kierre Corfitz Som Jeg tiilforrn schreff teg tiill, att tiill kong. matt^s sckiib wiilde fattis j sckiipdht hamp och Ca-belgarn, och ieg fick ingenn Suar tiilbage igenn, huor ieg thed schulde faa, Saa haffue nw theus prydtz paa ny tallett meg

¹⁾ Paa den Tid satte Islænderne og Hamburgerne der sig op mod de kjø-benhavnske Borgere, hvorfor Povl Hvitfeldt sendtes med kongl. Fuld-magt derop. Cfr. Finni Iohannæi hist. eccles. Isl. II. 338.

ther om tiill, thij beder ieg teg gerne End nw som tiilfornn att thw welt well giøre och giiffue thedt kong. matt. tiilckende, att Jeg paa enn Andenn thiidt kunde werre wndschyldiigett, att ieg haffde betimelige nock tiilsagdt, och thw wulde flye meg Suar tiilbage igenn, huor ieg schall become samme hampp och Cabelgarnn. kierre Corfitz er thend gamble fyrblasße, gud werre loffuett, mett stor nødt och farre hiemkomenn och haffuer inde vij lesther Salthedt fiisk, huilckett Som well lidet forslae baade paa slottedt och paa sckiibenne och tiil saa møgett ar-bitzfolck, som paa foraaritt er formodendis; thij beder ieg teg gerne kierre Corfitz, att thw wiilt well giørre och bede kong. matt., att hans naade wulde bestelledt mett Jørgenn Rentt-mester, att ieg tiil hans naadis behoff maatte end faae viij eller x lesther Saltfisk, thij mand kand icke become hannum her mett mindre end mand sckall giiffue vj eller vij m $\frac{1}{2}$ for thøndenn, och ieg wedt, att thett er icke kong. matt^s gaffnn att kiøbenn her saa dyre, epther thij mand ther kand faae bedre kiøb. Jeg well well seluff lade schiib henthenn hiid, dog ieg først maatte faae gode Suar, huor Jeg kunde faa samme fisek. kierre Corfitz andett Synderliigtt wedt Jeg icke paa thenne thiidt att Schriiffue teg tiill, wdenn att thu wulde well giørre och haffue thendt wmag att giiffue kong. matt. thesße huerff paa minne wegne tiilckende och sige hans kong. matt. mett tacksigelße minn plictige gandscke wellig thieneste mett fiidt aff mijnn yderste formoue tiil hans naadis kong. matt^s gaffnn och forladt meg, att Jeg Saae mangfoldigenn besuenger theg mett min schriffuelße, huor Som Jeg wdj noger hande maade kand thiene teg nogett tiil gode, wilge och welfartt aff minn Ringe formue, well ieg lade meg befindis throlligenn wellig tiill, her mett teg gud Befalliindis Schreffuett paa høringsholm anden torsdag ij aduent Anno dⁿⁱ 1553

kierre Corfitz sender jeg teg ett
breff, Sander leyll sende mig, som er
kong. matt. tiilschreffuett.

peder
godscke

U d s k r i f t: Erlig och welbyrdig mandt C. wulfeldt tiil Coutzbølle, konnigelig Matt^s Secreter sijn synderliig gode wenn wennligenn tiilschreffuett.

3.

Sthormectugiste Furste Alder kieriste Naadige herre och Konning giiffuer Jeg etthers kong. magtt. gandscke ydmygeligenn tiilckierende, att ephther etthers naadis schreffligem Befalling, som meg ij neste Forledne dage er tiilhande kommenn, Haffuer Jeg mett Christopher thrundßenn ladett offuer Regne, huor mögenn Fettallie, som well behoff giørris tiill alle etthers kong. matt^s Orloffs skiibe forudenn the Skiibe, som Etthers naade well bruge tiill Islandt och norge (paa enn iij monnitz thiidt). Saa sender ieg etthers kong. Matt. her hos ett Clart Regiister paa huor møgett folck, som ij thett mindste well behoff giørrs paa alle etthers naadis orloffs skiibe, som nw her ij haffnenn tiilstede ere, forudenn the som schall bruges tiill Island och norge; thesliigeste paa huor Møgenn Fettallie, ther well behoff giøris tiill thennum, huilckenn etthers Kong. Matt. kandt lade etthers Naade forlesse och ther wdaß ydermer Forfarre om thendt huerff. och somm etthers kong. matt. schriiffuer meg tiill, att ieg schall lade støbe the meste feltslanger, helle Slanger, halffue Slanger och dubbelte Falckonether, som mand kunde mest affstedt komme, huilckett Jeg haffuer Strax bestellet, och ephther etthers naadis schriiffuelle befallett mesther lauritz bøbøstøber och antuordett hannum the skabluner paa lodenne, som etthers naadis Arckelimesther fick meg, och hand haffuer sagdt seg at welle strax giørre the forme, ther tiill schall bruges, och beflitte seg ther mett ephther etthers kong. matt^s welge etc. Alder naadiigeste herre som etthers naade schriiffuer meg tiill om alle etthers kong. matt^s orloffs skiibe baade storre och smaae att lade ferdige giørre, och om ieg kunde her beckome nogenn, skiipper, styrmennndt och bodtzmendt, ßom ther tiill kunde thienne, att Jeg tha schulle handle mett thennum paa etthers naadis vegne, Saa well Jeg plectigenn Rette meg ther ephther, Saa nest gudtz hielp schall samme skiibe bliiffue Ferdiige giortt thedt alderførste mueligtt kand werre, och om Jeg kand beckomme nogenn folck her, saadanne som kunde thienne paa Etthers naadis orloffs skiibe, tha well Jeg handle mett thennum paa etthers kong. matt^s wegne etc. Thesliigeste Er meg och nw tiilhande kommenn etthers konge matt^s schriiffuelle om thenne husbygning her paa slottedt frann thett ny husß och tiill kiøcken-

gafflenn, att etthers naade wiill haffue samme hus forhøijgett paa murenn enn wonning høgre endt som tiilforne och wnder sliigtt ett sperr som thette andett nye husß er, att Jeg ther for schulle først lade forfarre, om grundwallenn och thendt gamble mur kandt tholledt att forhøijges, saa thedt kunde haffue biistandt. huor epher Jeg nw strax haffuer ladett Mesther Jacob byggemesther och mesther niels murmesther thedt forfarre, och the thedt forhøgtt haffue baade paa grundt wallem indenn och wdenn Saa well ij kiellerne och anderstedtz paa samme gamell mur, tha siige the att thendt er fast nock intill Sallenn, och saa siiger mesther Jachob, att ther som samme husß schall Forhøijges, tha well thend gamble mur affbrydes intiil gulfuedt ij Sallenn, forthij att hand er møgett forhuggenn mett windue, och er ther aff for suack att bygge paa, och hand siiger, att mandt tha kunde schiude nogenn stercke bielcker indt wnder Sallenn och thennum mett stercke murancker forbinde ij murrenn, att mandt Siidenn maac tryggeligenn forhøghe samme mur, och paa thett att Samme bygning maac bliiff alting sckiickett epher som etthers kong. matt. thedt haffue welle, och etthers naade kandt thes bedre och wiiderre forfarre aldt leijlighedenn om bygningenn, Tha er mesther Jacob och Jeg saa tiill Ens wordenn, att hand schall drage her aff paa mandag och idelige Reijgße, saa hand kand werre paa thisdag att aftenn hos etthers kong. matt. tiill nyborg om windenn well føijge hannum offuer belt, att hand tha personlig kandt ydermer berette etthers naade aldt leijlighedenn och anamme mett Seg etthers kong. matt. welge tiilbage mett seg, huorledis etthers Naade thett ther mett haffue well, att thett kandt bliiffue bygd och Ordinerit mett altingstt epher etthers kong. matt. gunstige welle och welbehave, och ther mett dog aldellis Inthett forlømett worde paa Arbeijdett thend stundt, handt er hos etthers kong. matt. etc. Alder naadige herre hues andre huerff, som etthers naade schreff meg tiill att schulle bestille, schall wfor-sømallig skiee, och bestillett bliiffue epher etthers kong. matt. Befalling och wdj alle maade lade meg findis wellig och wspart Etthers naadis ydmyge plictige throe thiener, som ieg pligtigenn bør att giørre saa sandt meg gudt hielpe, huilckenn Jeg well nu och altiidt haffue etthers kong. matt. Euindelige Befallett tiill liff och Siell mett ett languarigtt lycksallige Regiemente,

Schreffuet paa Etthers naadis Slott kiøpenhaffnn Onsdagnn ephther
reminisere Anno dⁿⁱ 1555.

Etthers naadis
kong. matt^s

ydmnye plictuge
throe thiennere

Peder
godscke.

(vedlagt findes tvende Sedler, saa lydende):

Jeg haffuer antuordett knudt alßenn thuende stycker Ascke
Flader som etthers kong. matt. schriiffuer ephther etc.

Alder kierreste Naadige herre Jeg haffuer lade Ferde paa
etthers naadis sckiib bondenn och ladett forbedrett thend ij
bondenn mett ny Jernn, thij ther wor møgett aff the gamell
Søm forderffuede aff Røsth och lader end nw daglige arbeijde
paa thendt, Saa Jeg forßeer meg att faa thend ij Wandhett
igenn paa løgerdag nest kominndis, Saa thendt schall bliiffue
Ferdig om viij dage, och schall the andre etthers kong. matt^s
orloff sckiib altingeste bliiffue Ferdiige giortt och werre tiill
Rede, Saa thillige etthers naade thennum Bruge well etc. datum
vt in literis.

Udskrift: Høgborne Furste oc Stormectugste Herre her Christiann,
Danmarekis norgis wendis och Gottis Konning, Hertug vdj Slesuig, holstenn
Stormarenn dytmersckenn, Greffue wdj Oldenborg och delmenhorst, mijnn
naadige herre gandscke ydmyseligenn